

Інвестиційна та інноваційна діяльність

УДК 336.144.2(477)
JEL H720

М. І. Кульчицький, Н. Б. Демчишак

Бюджетне регулювання інноваційної діяльності в умовах модернізації національної економіки

Досліджено теоретичні основи бюджетного регулювання. Розглянуто бюджетне регулювання як сукупність інструментів і важелів, за допомогою яких держава створює умови для мобілізації фінансових ресурсів і їх ефективного використання, а також як збалансований та узгоджений вплив бюджетних інструментів на об'єкти регулювання, у тому числі інноваційну діяльність. Розкрито інструментарій бюджетного регулювання інноваційної діяльності. Досліджено бюджетні інвестиції, бюджетні кредити, державні гарантії, державні субсидії як потенційні інструменти підвищення інноваційної активності. Оцінено джерела фінансування інновацій в Україні. Визначено засади фінансової підтримки інноваційних процесів. З'ясовано вплив бюджетної політики на дієвість і результативність застосування інструментів бюджетного регулювання для стимулювання інновацій. Окреслено пріоритети бюджетного регулювання інноваційної діяльності в умовах модернізації національної економіки.

Ключові слова: бюджет, бюджетна політика, бюджетне регулювання, інструменти бюджетного регулювання, інновації, інноваційна діяльність.

Кардинальні зміни в обґрунтуванні напрямів економічного поступу та стратегічних його засад є визначальними рисами світової економіки початку ХХ ст. Саме переміщення акцентів на завдання прискореного інноваційного розвитку, переходу до економіки знань особливо важливе для національної економіки, де раніше процес інновацій визначався рішеннями вищих органів державної влади шляхом бюджетного планування й фінансування. Необхідність модернізації національної економіки і, як наслідок, її органічного включення у світогосподарські процеси та гармонізація з наявними у європейському економічному просторі стандартами зумовлюють актуальність проблем бюджетного регулювання інноваційної діяльності в національній економіці.

Необхідно відзначити, що інноваційний розвиток, інноваційна діяльність і напрями підвищення її ефективності є предметом постійних досліджень науковців. З-поміж вітчизняних фахівців, які вивчали різні аспекти бюджетного регулювання та реалізації бюджетної політики, зокрема в контексті стимулювання та підтримки інновацій, доцільно виділити таких учених, як: О. Василик, О. Гордей, В. Дем'янишин, Н. Іванова, Т. Ковальова, О. Ковалюк, Т. Куценко, Л. Лисяк, І. Луніна, І. Лютий, В. Опарін, Ц. Огонь, І. Чугунов, С. Юрій, Ф. Ярошенко та ін. Проблеми інноваційного розвитку та організації інноваційної діяльності висвітлені у працях В. Гейця, М. Денисенка, М. Дибі, А. Дуки, О. Жилінської, М. Крупки, О. Колодізева, А. Кузнецової, С. Онишко, А. Пересади, Л. Федулової, Д. Черваньова та ін. Однак всезростаюча злободенність проблем побудови ефективного механізму фінансування та бюджетної підтримки інноваційного сектору в національній економіці зумовлюють подальший практичний інтерес і необхідність продовження наукових пошуків у цьому напрямі.

Метою статті є обґрунтування науково-практичних аспектів бюджетного регулювання інноваційної діяльності та використання бюджетних інструментів стимулювання інноваційного розвитку в умовах модернізації національної економіки.

У сучасній економічній літературі відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття бюджетного регулювання. Так, О. Кириленко розглядає його

© М. І. Кульчицький, Н. Б. Демчишак, 2015.

достатньо вузько, акцентуючи на тому, що воно, по суті, є складовою поняття міжбюджетних відносин [1, с. 53]. Схоже тлумачення пропонує Т. Бондарук, визначаючи бюджетне регулювання як процес збалансування доходів і видатків бюджетів різних рівнів [2, с. 228]. У вузькому контексті бюджетне регулювання розглядається і у чинних нормативно-правових актах, зокрема згідно з Бюджетним кодексом України, бюджетне регулювання – це щорічний перерозподіл загальнодержавних централізованих фінансових ресурсів між різними ланками бюджетної системи для збалансування бюджетів на рівні, необхідному для виконання місцевими органами їх функцій [3]. Своєю чергою, за К. Павлюк, бюджетне регулювання – це система взаємопов'язаних методів, способів, правових норм формування, розподілу бюджетних ресурсів для збалансування інтересів суспільства і громадян у процесі економічного і соціального розвитку [4, с. 342]. Дещо ширший контекст вкладає в економічний зміст бюджетного регулювання також І. Чугунов, стверджуючи, що останнє проявляється у розробленні основних напрямів формування і використання бюджетних коштів, виходячи з необхідності вирішення завдань, які стоять перед суспільством на певному етапі його розвитку [5, с. 3]. Низка підходів у сучасній вітчизняній фінансовій літературі близькі за економічною сутністю до попереднього трактування бюджетного регулювання та визначають останнє як сукупність інструментів і важелів, за допомогою яких держава створює умови для мобілізації необхідного обсягу фінансових ресурсів і їх ефективного використання для забезпечення сталого економічного зростання, а також як збалансований та узгоджений вплив бюджетних інструментів на об'єкти регулювання, у тому числі інноваційну діяльність. Водночас відзначимо, що відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» остання визначається як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [6].

З-поміж бюджетних інструментів, які можуть використовуватись у тому числі у процесі фінансування та стимулювання інноваційної діяльності, доцільно виділити такі: 1) бюджетні інвестиції; 2) бюджетні кредити; 3) державні гарантії; 4) державні трансферти (державні субсидії, субвенції) тощо.

Бюджетні інвестиції як інструмент передбачають безпосереднє вкладення коштів у ті чи інші об'єкти, зокрема інвестиції в інновації, найбільше вони пов'язані з видатками розвитку Державного і місцевих бюджетів. Бюджетне кредитування полягає у наданні коштів з бюджету суб'єктам підприємництва на поворотній і платній основі, наприклад повне або часткове (до 50%) безвідсоткове кредитування пріоритетних інноваційних проектів тощо. Державні гарантії можуть бути передбачені у межах бюджету для окремих підприємств тощо, зокрема важливих для розвитку національної економіки з точки зору їх інноваційної активності, експортного потенціалу тощо. При цьому державна гарантія є зобов'язанням держави повністю або частково виконати платежі на користь кредитора такого підприємства у разі невиконання позичальником зобов'язань за одержаними позиками. Надання державних гарантій за кредитами суттєво зменшує кредитний ризик, що супроводжується зниженням процентних ставок, спрощенням інших умов кредитування. Своєю чергою, державні трансферти – це невідплатні й безповоротні платежі з бюджету фізичним і юридичним особам, які не призначені для придбання товарів чи послуг, надання кредиту або на виплату непогашеного боргу. Державними трансфертами є державне субсидювання (державні субсидії, державні субвенції). Державні субсидії можуть бути пов'язані із субсидюванням експорту, зокрема в частині стимулювання експорту наукомісткої конкурентоздатної продукції. Державні субвенції потенційно можуть спрямовуватись на реалізацію в межах бюджету певних програм чи проектів, зокрема інвестиційного спрямування, маючи при цьому цільовий характер.

Зауважимо також, що перелік бюджетних інструментів для конкретного інноваційного проекту залежить від низки умов, зокрема від правового режиму, який застосовується до суб'єкта інноваційної діяльності – виконавця інноваційного проекту.

Таким чином, стимулювання інноваційної діяльності полягає у реалізації заходів, що прямо чи опосередковано спонукають учасників господарських відносин до участі в інноваційній діяльності та/або дотримання встановлених вимог законодавства і договорів, які опосередковують таку діяльність. Загалом для стимулювання інноваційної діяльності держава може застосовувати пільги та переваги, що надаються суб'єктам інноваційної діяльності для їх стимулювання.

Відзначимо, що фінансова підтримка інновацій коштом Державного бюджету України та місцевих бюджетів (у межах коштів, передбачених відповідними бюджетами) може надаватися у таких формах (ст. 17 Закону України «Про інноваційну діяльність») [6]: а) повного безвідсоткового кредитування пріоритетних інноваційних проектів коштом Державного бюджету України та місцевих бюджетів; б) часткового (до 50%) безвідсоткового кредитування інноваційних проектів коштом Державного бюджету України та місцевих бюджетів за умови залучення до фінансування проекту решти необхідних коштів виконавця проекту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності; в) повної чи часткової компенсації (коштом Державного бюджету України та місцевих бюджетів) відсотків, сплачених суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів; г) надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів тощо.

Зазначимо, що бюджетне регулювання здійснюється у рамках бюджетної політики держави, тому значною мірою залежить від наявних у окремі періоди підходів, принципів і політичної волі загалом. Згідно з Господарським кодексом України загалом бюджетна політика спрямована на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у народне господарство, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу [7].

Формування ефективної бюджетної політики обумовлене широким спектром питань, з-поміж яких ключову роль відведено визначенню завдань і пріоритетів розвитку, які б відповідали реальним потребам суспільства та впливали на ступінь ефективності державного регулювання соціально-економічних процесів [8].

Упродовж останнього часу бюджетна політика України зазнала істотних змін, що стали наслідком впливу політичних, організаційних і загальноекономічних факторів [9, с. 284]. Існування низки проблем у сфері забезпечення ефективності бюджетної політики підтверджують макроекономічні показники в Україні за 2010-2013 рр., наведені у табл. 1.

Формування теоретичних і методологічних засад бюджетної політики в Україні та її реалізація упродовж останніх років нерідко супроводжувалась нестабільністю, браком послідовності, виваженості, а інколи й логіки та своєчасності здійснення. Ключовими проблемами реалізації бюджетної політики, вважаємо, на сьогодні є: недосконалість нормативно-правової бази, інституційні перешкоди, зокрема у межах наявної системи органів бюджетного регулювання; неефективність у формуванні дохідної і видаткової частин бюджету, «провали» в управлінні державним боргом і бюджетним дефіцитом, низька інвестиційна спрямованість. Відтак, очевидно, що попри постійне зростання доходів Державного бюджету не вдається в межах національної економіки ефективно розпорядитись наявними

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники в Україні у 2010-2013 рр.

Показники	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Рівень ВВП, млрд грн	1082,6	1316,6	1500,0	1678,8
Рівень інфляції,%	109,1	104,6	99,8	100,5
Рівень безробіття,%	8,1	7,9	7,5	7,4-7,7
Мінімальна заробітна плата, грн	922	941	1073	1176
Доходи Державного бюджету, млрд грн	240,6	314,6	346,5	339,1
Видатки Державного бюджету, млрд грн	303,5	332,8	395,6	419,8
Дефіцит бюджету, млрд грн.	64,6	22,0	53,4	80,7
Зовнішній борг України, млрд грн	117,3	126,2	135,0	273,3

Складено авторами на основі [10].

бюджетними ресурсами для вирішення проблем як соціального характеру, так і необхідності інвестиційного спрямування частини бюджетних коштів.

Пріоритетним напрямом розвитку бюджетної політики та застосування інструментарію бюджетного регулювання є чітка орієнтація на науково-технічний та інноваційний розвиток. Потрібно відзначити, що відповідно до ст. 3 Закону України «Про інноваційну діяльність» [6] головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни. Одним з механізмів реалізації державної науково-технічної та інноваційної політики є програмно-цільовий метод управління, ефективність якого підтверджена світовою практикою. Рішення про державну підтримку цільових програм різного рівня в межах бюджету має прийматись, виходячи з їхнього місця у системі окреслених національних науково-технічних та інноваційних пріоритетів. Такі пріоритети повинні мати об'єктивний та обґрунтований характер, визначатись викликами сьогодення та відповідати стратегічним векторам розвитку держави.

Винятково важливим у процесі модернізації вітчизняної економіки та переходу до інноваційної моделі розвитку є формування раціональної структури державного замовлення, основою якого має бути високотехнологічна інноваційна продукція, а також доцільним є використання окремих державних замовлень на інноваційну продукцію.

Розглянемо структуру джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні упродовж 2010-2013 рр. (табл. 2).

Як видно з табл. 2, за останні роки у структурі джерел фінансування інноваційної діяльності ключова роль належить власним коштам підприємств, частка яких упродовж 2010-2013 рр. перевищувала 50%. У той же час роль бюджетного фінансування у загальній структурі впродовж останнього часу неприпустимо низька та складала лише 1-2%. При цьому частка іноземних інвестицій також тенденційно незначна та коливалась упродовж 2010-2013 рр. у межах 10%. Звідси очевидно, що враховуючи сучасний економічний стан держави, механізм фінансування інноваційної діяльності в Україні однозначно має ґрунтуватись на активнішій участі держави як у контексті прямого фінансування, так і дій у ролі гаранта чи потенційного страхувальника. Пряме фінансування інноваційної діяльності в Україні, як видно з табл. 2, здійснюється як з державних, так і з приватних джерел, проте у структурі капіталу необхідного для інноваційних розробок у межах національної економіки, значно переважають приватні фінансові ресурси над державними, розрив між якими доцільно було б дещо вирівняти.

Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні упродовж 2010-2013 рр.

Джерела фінансування	2010	2011	2012	2013
Власні кошти, млн грн	4775,2	7585,6	7335,9	6973,4
Власні кошти, %	59,4	52,9	63,9	72,9
Кошти Державного бюджету, млн грн	87,0	149,2	224,3	24,7
Кошти Державного бюджету, %	1,1	1,0	1,9	0,3
Кошти іноземних інвесторів, млн грн	2411,4	56,9	994,8	1253,2
Кошти іноземних інвесторів, %	29,9	0,4	8,7	13,1
Інші джерела, млн грн	771,9	6542,2	2925,6	1311,3
Інші джерела, %	9,6	45,6	25,5	13,7
Загальна сума витрат, млн грн	8045,5	14333,9	11480,6	9562,6
Загальна сума витрат, %	100	100	100	100

Складено авторами на основі [10].

Щодо ролі держави у процесі гарантування повернення кредитів потенційним інноваторам тощо доцільно розглянути питання формування відповідних фондів на державному та місцевому рівнях. Така система фінансування, імовірно, була б ефективнішою, оскільки базувалася б на різноаспектному підході до відбору інноваційних проектів у контексті затверджених програм інноваційного розвитку як на рівні держави, так і органів місцевого самоврядування [11; 12]. Однак при цьому важливим фактором є обґрунтований механізм надання державних гарантій, оскільки неповернення позик зумовлює марне витрачання коштів бюджетів.

Відтак фінансова підтримка інноваційних процесів в Україні, зокрема у контексті застосування інструментарію бюджетного регулювання, має ґрунтуватися на засадах: 1) прямого фінансування створення нових наукомістких галузей і виробництв коштом Державного та місцевих бюджетів, у тому числі на основі мережі державних підприємств, установ і організацій; 2) субсидування та дотування коштом Державного бюджету високотехнологічних, експортоорієнтованих галузей і виробництв; 3) фінансування науково-дослідних програм, створення наукових центрів відповідно до затверджених концепцій і програм розвитку інноваційної діяльності; 4) надання безпроцентних чи пільгових позик підприємствам за умов дотримання певних заздалегідь визначених державою критеріїв; 5) використання механізму державних замовлень на інноваційні продукти, зокрема нові технології.

Водночас потрібно розуміти, що дієвість і результативність застосування тих чи інших інструментів бюджетного регулювання для стимулювання інноваційної активності значною мірою залежить від ефективності бюджетної політики загалом. У цьому контексті важливим є поглиблення міжнародної економічної інтеграції України у напрямі співпраці з Євросоюзом за рахунок гармонізації національного законодавства з європейським, завершення формування нормативно-правової бази з урахуванням напрямів децентралізації та створення умов для реального зацікавлення органів місцевого самоврядування у наповненні бюджетів. Зазначене буде підґрунтям для сталого економічного розвитку на засадах інноваційної його моделі, подальшої модернізації національної економіки, її найперспективніших галузей і виробництв, враховуючи особливості і потенціал усіх регіонів. Це, своєю чергою, має сприяти роботі над удосконаленням інструментарію бюджетного регулювання інноваційної діяльності шляхом формування обґрунтованих стратегій і концепцій у сфері досліджень, розробок і інновацій на основі заздалегідь визначених пріоритетів, дієвих механізмів державної фінансової підтримки за умов наявності достатніх важелів контролю останньої.

Отже, бюджетна політика, спрямована на стимулювання інноваційного розвитку, сприятиме зміцненню конкурентоспроможності національної економіки, її модернізації, зростанню рівня добробуту та якості життя громадян. При цьому роль бюджетного регулювання полягає у збалансованому та узгодженому впливі бюджетних інструментів (бюджетних інвестицій, кредитів, державних гарантій тощо) на інноваційну діяльність. Тому важливе подальше підвищення ефективності інструментів бюджетного регулювання та перегляд його окремих пріоритетів у комплексі з впровадженням дієвих стимулюючих заходів у рамках державної інноваційної політики. Таким чином, ефективне застосування інструментарію бюджетного регулювання має сприяти оздоровленню національної економіки, її виходу на висхідну траєкторія розвитку на засадах поетапної модернізації та зростаючої інноваційної активності.

Список використаних джерел

1. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) / О. П. Кириленко. – К. : НІОС, 2000. – 384 с.
2. Бондарук Т. Г. Щодо визначення місцевого самоврядування / Т. Г. Бондарук // Економіст. – 2006. – №6. – С. 44-46.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2456-17
4. Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України : монографія / К. В. Павлюк. – К. : НДФІ, 2006. – 584 с.
5. Чугунов І. Я. Бюджетна система як інструмент регулювання економічного розвитку : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спеціальність 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / І. Я. Чугунов. – К. : Ін-т економіки і прогнозування НАН України, 2003. – 37 с.
6. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/436-15
8. Чугунов І. Я. Бюджетна система в інституційному середовищі суспільства / І. Я. Чугунов, Л. В. Лисяк // Фінанси України. – 2011. – №11. – С. 3-11.
9. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України : у 6 т. Т. 1 : Пріоритети бюджетної політики та економічне зростання в Україні / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, В. М. Гець; Науково-дослідний фінансовий ін-т при Міністерстві фінансів України. – К. : НДФІ, 2012. – Т. 1. – 542 с.
10. Офіційні статистичні дані Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
11. Вінник О. М. Господарське право : навч. посібник / О. М. Вінник. – 2-ге вид., змін. та доп. – К. : Правова єдність, 2008. – 766 с.
12. Лимак О. Концептуальні засади бюджетної політики у сфері державних видатків / О. Лимак // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. пр. Львівського нац. університету ім. Івана Франка – 2012. – Вип. 19. – С. 358-364.

References

1. Kyrylenko, O. P. (2000). *Mistsevi byudzhetny Ukrainy (istoriya, teoriya, praktyka)* [Local budgets of Ukraine (history, theory, practice)]. Kyiv: NIOS. [in Ukrainian].
2. Bondaruk, T. H. (2006). Shchodo vyznachennya mistsevoho samovryaduvannya samovriyaduvannya [In relation to determination of local self-government]. *Ekonomist – Economist*, 6, 44-46. [in Ukrainian].
3. Supreme Council of Ukraine (2001). *Byudzhetnyy kodeks Ukrainy* [The Budget Code of Ukraine] (Adopted on 2010, July 08, 2456-VI). Retrieved from zakon.rada.gov.ua/go/2456-17 [in Ukrainian].
4. Pavliuk, K. V. (2006). *Byudzhet i byudzhetnyy protses v umovakh tranzytivnoyi ekonomiky Ukrainy* [Budget and budgetary process in the conditions of transitive economy of Ukraine]. Kyiv: Research Financial Institute of the Ministry of Finance of Ukraine. [in Ukrainian].
5. Chuhunov, I. Ya. (2003). *Byudzhetna sistema yak instrument rehulyuvannya ekonomichnoho rozvytku* [Budgetary system as instrument of adjusting of economic development] (PhD thesis, Institute for Economics and Forecasting of Ukrainian National Academy of Sciences, Ukraine). Kyiv. [in Ukrainian].
6. Supreme Council of Ukraine (2002). Pro innovatsiynu diyal'nist' [On the Innovation Activities]: Law of Ukraine, adopted on 2002, July 04, 40-IV. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 36. Retrieved from http://www.rada.gov.ua. [in Ukrainian].

7. Supreme Council of Ukraine (2003). *Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine]* (Adopted on 2003, January 16, 436-IV). Retrieved from zakon.rada.gov.ua/go/436-15 [in Ukrainian].
8. Chuhunov, I. Y., & Lysiak, L. V. (2011). Byudzhetna systema v instytutsiynomu seredovyskhi suspil'stva [The budgetary system in the institutional environment of society]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 11, 3-11. [in Ukrainian].
9. Azarov, M. Y., Yaroshenko F. O., Heyets, V. M., & et. al. (2012). *Byudzhetna polityka u konteksti stratehiyi sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy. T. 1. Priorytety byudzhetnoyi polityky ta ekonomichne zrostantnya v Ukraini [Fiscal policy in the context of socio-economic development of Ukraine]* (Vols. 1-6): Vol. 1. Priorities of fiscal policy and economic growth in Ukraine. Kyiv: Financial Research Institute of the Ministry of Finance of Ukraine. [in Ukrainian].
10. State Statistics Service of Ukraine (2014). *Ofitsiyni statystychni dani Ukrainy [Official statistical data of Ukraine]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Vinnyk, O. M. (2008). *Hospodars'ke pravo [Economic Law]. Manual* (2d ed.). Kyiv: Legal Unity. [in Ukrainian].
12. Lymak, O. (2012). Kontseptual'ni zasady byudzhetnoyi polityky u sferi derzhavnykh vydatkiv [Conceptual principles of fiscal policy are in the field of the government spending]. In *Formuvannya rynkovoyi ekonomiky v Ukraini [The market economy formation in Ukraine]: Vol. 19* (pp. 358-364). Lviv: Ivan Franko National University of Lviv. [in Ukrainian].

Kulchytskyi M. I., Demchyshak N. B. Budgetary adjustment of innovative activity in the conditions of national economy modernization.

The fundamental changes in the areas of economic development and its strategic bases are the main feature of the global economy at the beginning of the XXI century. Emphasis on the movement of the accelerated innovation development, shift to a knowledge-based economy are particularly important for the national economy, where previously all innovation process was determined the entire decisions of higher authorities by budgeting and financing. Recently, there has been an increase of interest in budget management innovation activity in the national economy due to necessity of modernization the economy and, consequently, its organic inclusion in global economic processes and harmonization with existing in the European Economic Area standards. Innovative development, innovation activity and ways to increase its effectiveness have been extensively studied by domestic and foreign scholars. This paper focuses on founded theoretical principles of budget management innovation and practical aspects of the budget instruments of innovation stimulation in the modernization of the national economy. This article explores the theoretical bases of fiscal adjustment. The budgetary adjustment as a set of tools and levers by which the state creates conditions for the mobilization of financial resources and its effective use are considered, as well as balanced and coherent budgetary instruments impact on the adjusting objects including innovation activity. Budget management tool of innovation activity are exposed. Investment budget, budget loans, state guarantees, government subsidies as potential tools of innovation activity improvement are researched. The sources of innovation funding in Ukraine are estimated. Principles of financial support of innovation processes are defined. The influence of budget policy on the efficiency and effectiveness of the use of budget management tools of innovation stimulation is found out. The priorities of budget management of innovation activity in the conditions of the national economy modernization are outlined. Thus, fiscal policy aims to stimulate innovation development will strengthen the national economy competitiveness, modernization, rising the standard of well-being and quality of life. In this context, there is importance of increase the effectiveness of fiscal adjustment measures and revision of specific priorities in conjunction with the introduction of effective incentives within the public innovation policy. Thus, the effective use of budget management tools should promote the improvement of the national economy, its upward development on the basis of gradual modernization and permanent innovation activity.

Key words: budget, budgeting, budget management, budget management tools, innovation, innovation activity.

Кульчицький Мирослав Іванович – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка (e-mail: edean@lnu.edu.ua).

Демчишак Назар Богданович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка (e-mail: nazar_dem@ukr.net).

Kulchytskyi Myroslav Ivanovych – PhD, Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Monetary Exchange and Credit of the Ivan Franko National University of Lviv (e-mail: edean@lnu.edu.ua).

Demchyshak Nazar Bohdanovych – Ph.D. in Economics, Associate Professor at the Department finance, monetary and credit of the Ivan Franko National University of Lviv (e-mail: nazar_dem@ukr.net).

Надійшло 13.03.2015 р.